

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Ужгородський національний університет
Історичний факультет
Кафедра історії України

ТИСЯЧОЛІТТЯ

—

MILLENNIA

Науковий щорічник

Випуск 4

Ужгород
ТОВ «РІК-У»
2017

Редколегія:

Гарагонич Василь Васильович,
д.і.н., професор кафедри туристичної інфраструктури і сервісу УжНУ;

Жулканич Неля Михайлівна,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ;

Капітан Лариса Іванівна,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ;

Офіцинський Роман Андрійович,
*д.і.н., професор, завідувач кафедри історії України УжНУ
(головний редактор);*

Скиба Іванна Іванівна,
к.і.н., доцент кафедри історії України УжНУ (відповідальний секретар);

Сухий Олексій Миколайович,
*д.і.н., професор, завідувач кафедри новітньої історії України
Львівського національного університету ім. І. Франка;*

Федака Сергій Дмитрович,
д.і.н., професор кафедри історії України УжНУ.

Рецензенти:

Міськов Іван Олексійович,
*к.і.н., доцент кафедри культури і соціально-гуманітарних
дисциплін Закарпатської академії мистецтв, м. Ужгород;*

Набока Олександр Вікторович,
*д.і.н., завідувач кафедри історії України Луганського
національного університету ім. Т. Шевченка, м. Старобільськ.*

Відповідальна за випуск:

Попович Тетяна Юріївна,
викладач кафедри історії України УжНУ.

*Рекомендовано до друку кафедрою історії України Ужгородського
національного університету 27 січня 2017 р., протокол № 6.*

ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ З ІСТОРИЧНИХ НАУК В УЖГОРОДСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ У 2013–2016 РОКАХ*

Завершилася трирічна каденція спеціалізованої вченої ради Д 61.051.04 для захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата історичних наук за спеціальностями «Історія України» і «Всесвітня історія», що у доброзичливій атмосфері взаємної поваги і довіри діяла в Ужгородському національному університеті від 10 жовтня 2013 р.

До ради входило 17 осіб. Це відомі фахівці з п'яти університетів: трьох національних – Ужгородського, Київського ім. Т. Шевченка, Львівського ім. І. Франка, а також Дрогобицького державного педагогічного ім. І. Франка та Українського католицького (м. Львів). Голова ради – завідувач кафедри історії України УжНУ Роман Офіцинський, заступник – завідувач кафедри нової і новітньої історії та історіографії Іван Мандрик, учений секретар – доцент кафедри історії України Іванна Скиба.

В Ужгородському університеті перша спецрада з історичних наук започаткована у 1972 р. – для захисту кандидатських, а докторських – у 1994-му. Нинішня її діяльність позначена конкурентними викликами. На початку жовтня цього року в Україні працювали 34 спеціалізовані учені ради з історичних наук (12 спеціальностей) у 33 установах, зокрема у 23 університетах. Серед них – 22 докторські, тобто з правом захисту і кандидатських, і докторських дисертацій.

Примітно, що у західноукраїнських вишах й академічних інститутах налічувалося 6 докторських й одна кандидатська. Докторські ради зі спеціальностей «Історія України», «Всесвітня історія» функціонували у Львівському національному університеті ім. І. Франка, Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка, Ужгородському національному університеті, Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, а зі спеціальностей «Історія України», «Всесвітня історія», «Археологія», «Етнологія» – в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Інституті народознавства НАН України (м. Львів), «Військова історія» – у Національній академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного і Львівському національному університеті ім. І. Франка. Крім того, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника має кандидатську раду зі спеціальностей «Історія Укра-

* Вперше оприлюднено під назвою «Університет тримається на ентузіастах. Найвагоміші здобутки там, де стали нормою тривалі спільні зусилля» на сайті «Медіацентр УжНУ» 12 жовтня 2016 р.

їни» та «Етнологія». Також на стадії перереєстрації кандидатська рада у Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки (м. Луцьк) з «Історії України» та «Музеєзнавства і пам'яткознавства», термін повноважень якої нещодавно закінчився.

Враховуючи розгалужену мережу спеціалізованих вчених рад і високий рівень конкуренції у професійному середовищі, ми могли розраховувати винятково на потенціал кафедр УжНУ історичного спрямування і гіпотетично на поодиноких «зовнішніх» дисертантів, які б хотіли захистити свої «проблемні» й непроблемні роботи в Ужгороді з суб'єктивних мотивів, через «домашні колізії» у межах чи поза межами наукової етики. Оскільки жодної з таких дисертацій не поступило, то протягом усієї каденції спецрада опиралася лише на власні сили, на вихованців альма-матер.

У цілому картина є втішною. Розглянуто 9 кандидатських дисертацій, з яких 8 успішно захищено, одна знята здобувачем через бажання захиститись за кордоном. Чотири, або половина із захищених робіт підготовлені на кафедрі історії України і, звісно, за спеціальністю «Історія України». Дві дисертації зі «Всесвітньої історії» в активі кафедри історії стародавнього світу і середніх віків, по одній – кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції, кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій.

У дослідженнях представлені різні історичні епохи: бронзовий та залізний віки, середньовіччя, ранньомодерний та новий часи, новітня доба. Подійний матеріал стосується територій восьми сучасних держав – України, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, Угорщини, Чехії. Йдеться про економічні та технологічні аспекти (керамічне виробництво), особливості певних державних утворень (монархій), соціальну і конфесійну ситуацію, політичні репресії, міждержавні відносини.

Деякі праці стали своєрідним підсумком зарубіжних відряджень, зокрема у Карловий університет у Празі, скрупульозним осмисленням архівних матеріалів центральноєвропейських держав. Оponували здобувачам наукових ступенів маститі дослідники з Києва, Харкова, Львова, Луцька, Івано-Франківська, Дрогобича... Чи не на кожному автореферат надходили відгуки зарубіжних колег.

На жаль, обійшлося без докторських дисертацій, оскільки їх підготовка у стінах нашого університету ще триває. У найближчі роки очікуємо їх щонайменше три. Починаючи з 2013 р., вдалося відновити докторантуру й отримати місця державного замовлення. Нині маємо вже 3 докторантів: двоє вивчають актуальні проблеми історії України, один – всесвітньої історії.

Якщо взяти до уваги підготовку науково-педагогічних кадрів через аспірантуру і докторантуру за спеціальністю «Історія та археологія», то Ужгородський національний університет належить до кращих українських вишів. Цьогоріч кафедра історії України підготувала ліцензійну справу та

є випусковою з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Ми високо підняли планку, замовляючи державні місця в аспірантуру і докторантуру. Отримали їх більше, ніж коли-небудь. Фінішували третіми після двох потужних столичних вишів:

Київський національний університет ім. Т. Шевченка: аспірантура – 11 місць держзамовлення, докторантура – 2;

Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова: аспірантура – 8, докторантура – 2;

Ужгородський національний університет: аспірантура – 7, докторантура – 1.

Уперше в історії УжНУ в аспірантуру з історії, вибачте за тавтологію, зарахована найбільша кількість осіб – 10, зокрема 3 контрактники. Це теж уперше, адже контрактників серед аспірантів-істориків раніше не було.

Спеціалізована вчена рада у кожному університеті є верхівкою айсберга. Найвагоміші здобутки там, де стали нормою довготривалі спільні зусилля у рамках продуманої стратегії підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, постійних капіталовкладень в оновлення і вдосконалення наукової інфраструктури. Багато важить і просто увага до тих, кому не бракує ентузіазму примножувати славу альма-матер.

ДОДАТОК

*Міністерство освіти і науки України
Департамент атестації кадрів*

ЗВІТ

про роботу спеціалізованої вченої ради Д 61.051.04 у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» у 2013–2016 роках

1. Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.10.2013 р. № 1411 спеціалізованій вченій раді Д 61.051.04 строком на три роки надано право проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) історичних наук зі спеціальностей:

07.00.01 – історія України;

07.00.02 – всесвітня історія.

2. За звітний період спеціалізована вчена рада провела 14 засідань, на яких проведено захист 8 кандидатських дисертацій (4 – спеціальність 07.00.01 – історія України, 4 – спеціальність 07.00.02 – всесвітня історія).

3. Відхилених дисертацій не було. Одна дисертація була знята під час попереднього розгляду за заявою здобувача.

4. Проведено 14 засідань спеціалізованої вченої ради, на 8 засіданнях здійснено захисти кандидатських дисертацій, також дисертаційні роботи приймалися до попереднього розгляду і захисту, призначались додаткові кандидатські іспити.

5. Прізвища членів спеціалізованої вченої ради, які відвідали менше половини засідань ради – проф. Патриляк Іван Казимирович (у зв'язку з обранням головою експертної ради з історичних наук МОН України), проф. Ададуrow Вадим Валентинович (у зв'язку із тривалими зарубіжними відрядженнями).

Голова ради [Підпис] Офіцинський Р.А.

Вчений секретар [Підпис] Скиба І.І.

13 жовтня 2016 р.